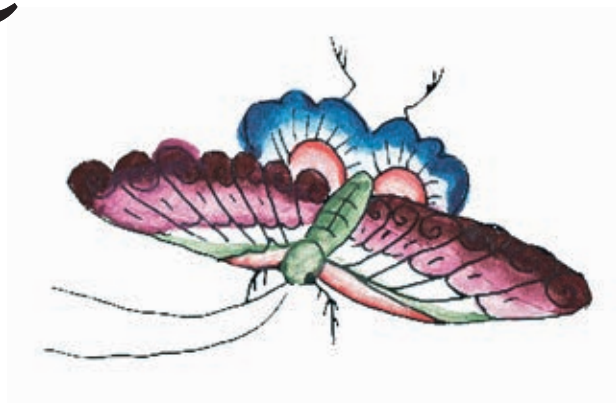

Gjorde kinesere kunsten efter

ET Knap 250 år gammelt håndmalet tapet er »genfødt« på gammel Estrup Herregårdsmuseet på Djursland. En malermester har med små pensler og akvarelfarve skabt en nøjagtig kopi ud fra seks ruller genfundet på museets loft.

Der er kunst, og så er der håndværk. Og selv om det håndmalede, kinesiske tapet, malermester Heidi Zilmer har rekonstrueret til Gammel Estrup Herregårdsmuseet, i meget høj grad ligner kunst, så fastholder hun, at det er håndværk, hun udøver.

I sin tid blev det gamle tapet formentlig købt hjem til godset af greve Jørgen Scheel i slutningen af 1700-tallet. Formentlig, fordi Nationalmuseet har dateret seks genfundne ruller tapet til netop den periode, men om det netop var greve Jørgen Scheel, der hjemkøbte tapetet, vides selvsagt ikke. Om ham – også kaldet Den Vilde Greve – kan man på museets hjemmeside læse, at han »... levede det søde liv i Danmark og på rejser i Europa i slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet. Sammen med sin kone Christiane Mette Bille-Brahe formåede han at bruge Scheelernes enorme formue ...«. Det sidste var han faktisk så dygtig til, at familien gik fallit og »... en af danmarkshistoriens mest bemærkelsesværdige finansskandaler fulg-

te...«. Og det var i høj grad kunst, greven spenderede familiens mange penge på, og måske også det håndmalede tapet, der, dengang som nu, har repræsenteret en ikke uvæsentlig udgift.

Hvor præcis det kinesiske tapet har prydet Herregården, hersker der usikkerhed omkring. Museet har en formodning om, at det har været sat på ad flere omgange – senest i en mellemgang. Men da museet for et par år siden besluttede at genskabe grevens private gemak, Grevens Runddel, der ligger i et af hovedhusets to tårne, lå det lige for at bringe de gamle tapeter i spil igen.

De originale tapeter var dog langt fra i en forfatning, der gjorde dem egnet til opsætning, ligesom de omkring 20 bevarede kvadratmeter slet ikke rakte til det runde tårnværelse. Museet tog derfor kontakt til malermester Heidi Zilmer, der gennem sin virksomhed Zilmer's har fundet en niche til hånddekorede specialtapeter. Opgaven lød på at fremstille nye »gamle« tapeter.

Grevens Runddel. I rammen på væggen et udsnit af det originale tapet.

De gamle kinesere kendte ikke til moderne serigraf. De duppede mønstret på med en ponchepose og kulstøv, som Heidi Zilmer her demonstrerer.

Gjorde kinesere kunsten efter

Hendes første opgave var at »finde« tapetets mønster. Og som det første lagde hun derfor tapetet op på et stort bord, så hun kunne identificere tapetrapporten – to ark, hvor mønsteret overlapper hinanden i top og bund og giver tapetets fulde billede. Herefter lagde Heidi Zilmer tegneteknisk folie ovenpå de to ark og kopierede minutiøst – med en rapidograph, en særlig tusch, der tegner med lysfast blæk – alle detaljer fra det kinesiske tapet over til folien. Og ved hjælp af silketryksramme og serigraf var Heidi Zilmer i princippet nu klar til at overføre mønstrene fra de to ark gammelt, kinesisk tapet til ligeså mange nye ark, som hun måtte ønske.

FORBEREDT TIL SILKETRYK

I princippet, for først skulle Heidi Zilmer forberede de mange ark over flere arbejds gange. Først blev papiret – i dette tilfælde særligt syrefrit cellulosepapir – fugtet og opspændt på en træplade. Under tørringen blev papiret stramt og fuldstændig glat. Efterfølgende blev det nu glatte cellulosepapir bemalet med en hjemmelavet, halvblank, varm limfarve. Det sikrede dels ensartet bundfarve, dels en overflade, det var muligt at påføre

akvarelfarve. Derpå blev papiret skåret ned og meget præcist med vinkelmåler og lineal skåret i et nøjagtigt rektangel. Nøjagtigheden var meget vigtig for det senere serigrafiske tryk; arkene skulle kunne passe præcist i silketryksrammen for at sikre, at trykket ikke forrykkede sig fra ark til ark. Denne proces gentog sig, så Heidi Zilmer til sidst havde 100 ark á 119x62 centimeter. Derpå kunne hun med silketryk overføre omridset af tapeternes blomster, bladranter, guldsmede og sommerfugle.

EKSPERIMENTEREDE SIG FREM

Med konturerne trykt på papiret og de rigtige nuancer blandet, kunne Heidi Zilmer så småt komme i gang med at male. Akvarelfarverne blev tonet nøjagtigt som originalerne, hvilket lod sig gøre fordi Nationalmuseet havde analyseret og fundet farveblandingerne i kinesernes gamle akvarelmaling.

– Der var dog et lille problem, da der ikke rigtig var nogen at spørge til råds. Ingen vidste jo, hvordan kineserne dengang havde malet deres tapet. Jeg var altså nødt til at eksperimentere mig frem i begyndelsen, fortæller Heidi Zilmer og nævner som eksempel

Til Grevens Runddel havde Heidi Zilmer trykt 100 ark, men sorterede nogle fra undervejs på grund af små fejl i trykket. Hun endte med at bruge 75 ark i værelset.

Malermester Heidi Zilmer har sat sin signatur i Grevens Runddel. HZ13 står der i vingen på en af sommerfuglene på tapetet.

Ved analyse af tapetet fandt Nationalmuseet spor af bambus. Det var et sikkert tegn på, at tapetet stammede fra Kina.

Gjorde kinesere kunsten efter

udtoningen i blomsternes blade. Uanset hvordan og hvor længe hun prøvede, kunne hun ikke ramme den rigtige udtoning i kronbladene, hvor farver langsomt tonede ud i hvidt.

– Først da jeg malede bladene halvt og lod farven tørre ind, for så at trække den ud med vand lykkedes det at ramme det rigtige udtryk.

Heidi Zilmer arbejdede 16 timer med det første ark, før hun var tilfreds og stod med en eksakt gengivelse, mens de resterende 99 ark »blot« tog seks timer pr. stk.

UBRUDT MØNSTER – NÆSTEN

Grevens Runddel er ikke noget stort værelse – ikke meget mere end 12 kvadratmeter i grundplan. Væggene var beklædt med lærred, der var grundet med hudlim og slebet, og der var klæbet to lag grundpapir op, inden Heidi Zilmer og to-tre malersvende over et par uger satte de mange tapetark op med almindelig tapetklister.

Opgaven blev ikke mindre »spændende« af, at klistret gjorde tapetarkene våde og slappe, hvad der gjorde det svært at sætte dem op på en rund og buet væg. Og som om det ikke var nok, blev også farverne våde af tapetklistret.

– Og da arkene ikke kunne strække sig, var det nødvendigt visse steder at skære kiler ind for at få tapetet til at passe på den buede bund, fortæller Heidi Zilmer.

De mange ark er sat op nedefra og op, og hver bane er målt nøjagtigt op og tilpasset inden opsætning. Hvert ark var tilpasset til opsætning med en centimeters overlæg, som blev skåret til før opsætning. Og opmålingen af væggene og tilpasningerne af de mange ark, der blev brugt i Grevens Runddel, var så præcis, at der kun er ét sted, mønstret bryder, nemlig i en niche i hjørnet ved døren.

– Vi have brugt temmelig lang tid på at opmåle værelset, så vi vidste meget præcist, hvor vi skulle begynde.

– Men der var enkelte steder ved vinduerne, hvor vi, mens vi arbejdede, målte og skar nøjagtige stykker tapet til, som vi satte op og malede efterfølgende. Heldigvis var der kun et enkelt sted, mønstrene ikke kunne mødes. Men det skal du være meget opmærksom for at opdage, siger Heidi Zilmer, der, trods det at opgaven viste sig større, end både hun og museet havde forestillet sig, gerne gentager processen.

